

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних та прикладних наук

Кафедра права та публічного управління

**ЗАГАЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРАВНИЧІ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Галузь знань ***081 «Право»***
Спеціальності ***081 «Право»***

Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітньо-професійна програма **бакалавр права**

Вид дисципліни **базова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Івано-Франківськ- 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри

Протокол № 6 від 30 січня 2023 р.

Гарант ОП

Ігор ОГЕРУК

Розробник:

Пташник-Середюк Олександра Іванівна, кандидат соціологічних наук,
викладач кафедри права

Контактний телефон викладача (чів)	0679275699 Пташник-Середюк Олександра Іванівна
e-mail	oleksandra.i.ptashnyk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Ауд. № (щочетверга 15.00)
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua/node/1109

**Лист оновлення та перезатвердження робочої програми
навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта освітньої програми
2023	30.01.2023	№6		

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Силлабус з навчальної дисципліни «Загальні навчальні правничі компетентності» складено відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право», галузі знань «Право» 08 ступеня вищої освіти «бакалавр» за денною і заочною формами навчання.

Предметом є схеми, форми міркувань людей.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія держави і права, конституційне право, цивільне право, кримінальне право, адміністративне право, міжнародне право.

Мета навчальної дисципліни

1. Мета навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Загальні навчальні правничі компетентності» є ознайомлення здобувачів вищої освіти із сучасними теоретико-аналітичними засобами побудови міркувань та формування навичок їх ефективного застосування у практиці правового та соціального спілкування.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Загальні навчальні правничі компетентності» є навчити здобувачів вищої освіти:

1. аналізувати юридичну термінологію;
2. витлумачувати правові документи;
3. логічно грамотно будувати свої міркування і знаходити помилки в міркуваннях опонентів;
4. не допускати логічних помилок при складанні офіційних документів;
5. конструювати коректну аргументацію;
6. розпізнавати прийоми маніпулювання з боку співрозмовника і протистояти їм;
7. застосовувати методи логіки для дослідження наукових проблем у праві.

На вивчення навчальної дисципліни заплановано 90 годин, 3 кредити ECTS.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри теорії та історії держави і права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою igor.onyschuk@ukd.edu.ua

Професійні компетентності, яких набувають студенти внаслідок вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Результати навчання
ЗК 7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	<i>Вміти аналізувати суспільні процеси у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми</i>
СК 1.	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві	<i>Вміти виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи. Вміти пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів</i>
СК 16	Здатність до логічного, критичного системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення	<i>Вміти розв'язувати складні непередбачувані задачі і проблеми у спеціалізованих сферах професійної діяльності, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів</i>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2		
Семестр	2		
Кількість кредитів ECTS	3		
Аудиторні навчальні заняття	лекції	Стац.	Заочн.

		42 год.	6 год.
	семінари	14 год.	2 год.
	лабораторні	-	-
Самостійна робота		30 год.	82
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи		1:2	1:10
Форма підсумкового контролю	Екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Філософія права	Кримінальне право України
Теорія держави і права	Судове право
Основи критичного мислення	Корпоративне право

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

Тема 1. Предмет юридичної логіки та її практичне значення

Тема 2. Поняття як форма мислення

Тема 3. Судження та його роль в юриспруденції

Тема 4. Закони логіки висловлювань. Співвідношення логічних та юридичних законів

Тема 5. Умовивід як форма мислення. Система натурального виводу логіки висловлювань та її застосування у практиці розслідування кримінальних правопорушень

Тема 6. Логічні основи теорії аргументації

Тема 7. Логіка побудови та перевірки версій

Структура навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет юридичної логіки та її практичне значення

Міркування як предмет вивчення логіки. Особливості юридичного мислення. Чуттєве пізнання і абстрактне мислення. Специфіка абстрактного мислення; його теоретична і практична значимість. Властивості юридичного мислення: нормативність, системність. Ціннісно-оцінковий характер правового мислення, його зв'язок з прагненням до встановлення істини у справі. Основні етапи правового мислення: від формулювання юридичних проблем до їх вирішення. Поняття про засоби юридичного мислення.

Логіка як наука. Схеми, форми професійних міркувань як предмет логіки. Виявлення методів досягнення істини шляхом міркувань як мета логіки. Співвідношення логіки з іншими науками про мислення. Єдність та багатоманітність логічних теорій. Логічна коректність мислення як відповідність предмету думки. Юридична логіка як наука про критерії та регулятиви вивідного знання. Юридична логіка, що вивчає закони і форми юридичного мислення, спрямованого на пошук істини, навчає правильно будувати під час юридичної діяльності умовиводи та доведення, прищеплює вміння оперувати поняттями й судженнями, застерігає від можливих логічних помилок.

Історичні етапи розвитку логічного та юридично-логічного знання.

Формалізація як метод дослідження структури міркування: його суть, можливості та межі застосування. Формалізація юридичного мислення. Логічна універсальність та гендерно-психологічна специфіка мислення. Поняття формалізації. Рівень формалізації знання та широта її застосовності. Умови ефективності використання методу формалізації. Основні принципи побудови формалізованих міркувань. Логіко-формальний характер мислення юриста. Формальна логіка як найважливіший засіб юридичного мислення. Принципи юридичного мислення.

Логіка і мова. Логіка і юридична мова. Мова як засіб вираження інформації. Порівняльна характеристика природної та формалізованої мов. Семіотика як наука про знаки. Виміри і рівні знакового процесу. Загальна

характеристика логічної структури юридичної мови. Складові частини мови правових приписів.

Логічне моделювання юридичного мислення. Логічне моделювання як засіб мислення. Слідчий експеримент та ретроспективне уявне моделювання. Перспективне уявне логічне моделювання як методологія побудови плану розслідування кримінального правопорушення.

Тема 2. Поняття як форма мислення

Поняття як форма мислення. Особливості відображення світу у поняттях. Мислення як оперування поняттями. Місце понять у структурі процесу мислення.

Способи мовного вираження понять. Основні логічні прийоми формування понять: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення.

Загальна характеристика поняттєвого апарату юриспруденції як базису правової науки та практики.

Зміст і обсяг поняття. Ознаки предметів думки та їх різновиди (істотні та неістотні, відмітні та невідмітні). Зміст поняття як основа об'єднання предметів думки у загальний клас. Смысл вимог необхідності та достатності елементів, які складають зміст поняття.

Обсяг поняття як множина предметів думки. Класи, підкласи, елементи класу. Відношення належності елемента до класу та включення класу до класу. Кваліфікація кримінального правопорушення як встановлення належності елемента до класу. Логічні механізми ідентифікації в юридичній галузі.

Закон оберненого відношення між обсягом та змістом поняття. Узагальнення та обмеження понять.

Види понять. Поділ понять за кількістю елементів обсягу (порожні, одиничні, загальні), за типом (якістю) відображуваних явищ (конкретні, абстрактні), за характером вказування елементів змісту (позитивні, негативні), за можливістю самостійного визначення (відносні, безвідносні).

Відношення між поняттями. Порівнянні та непорівнянні поняття. Сумісність і несумісність порівнянних понять. Типи сумісності: рівнозначність (тотожність), перетин (перехрещення), підпорядкування. Типи несумісності: співпорядкування (співпідпорядкування), протилежність, суперечність. Колові схеми Ейлера як засіб вираження відношень між поняттями. Співвіднесення юридичних понять і проблема «конкуренції норм права».

Операції з обсягами (класами) понять: перетин (перехрещення), об'єднання, різниця класів, доповнення. Основні закони логіки класів: комутативність і асоціативність операцій перетину та об'єднання; закони дистрибутивності, поглинання тощо.

Операції з класами юридичних понять.

Дефініція (визначення) поняття. Номінальні та реальні дефініції. Явні та неявні дефініції. Дефініція через найближчий рід та видову ознаку. Правила явної дефініції. Помилки, можливі у дефініції. Неявні дефініції: контекстуальні, індуктивні, через аксіоми. Логічна правильність дефініцій юридичних понять як умова ефективності правозастосовчої практики. Норми дефініції.

Прийоми, подібні до дефініції: опис, характеристика, пояснення за допомогою прикладу тощо.

Легальні дефініції. Синтетичні та аналітичні дефініції.

Значення логіки дефініцій для юридичної теорії та практики.

Поділ (класифікація) понять. Види поділу: за видозміною ознаки, дихотомічний поділ. Правила та можливі помилки поділу.

Поділ юридичних понять. Роль логіки класифікацій у праві.

Тема 3. Судження та його роль в юриспруденції

Загальна характеристика судження. Судження як форма мислення. Істиннісні значення судження. Судження та речення. Норма права як судження. Логічні особливості нормативних суджень. Логічна структура юридичної норми. Співвідношення цінності та істинності правової норми. Основні форми представлення юридичної норми.

Структура елементарного висловлювання. Терміни висловлювання (суб'єкт і предикат). Стверджувальна (позитивна) і заперечна (негативна) зв'язки. Квантифікація висловлювань.

Прості судження та їх види. Підстава поділу суджень на прості та складні. Класифікація простих суджень за якістю та кількістю. Колові схеми відношень між термінами в категоричних судженнях. Розподіленість термінів у судженнях.

Істиннісні відношення між простими судженнями. Відношення сумісності: еквівалентність (тотожність), логічне підпорядкування, часткова сумісність (субконтрарність). Відношення несумісності: суперечність (контрадикторність), протилежність (контрарність).

Внутрішні та зовнішні вимоги до істинності норми права. Співвідношення істинності норми права з її ефективністю у правозастосовчій діяльності.

Поняття «матеріальної порівнянності» суджень. «Логічний квадрат» та правила співвіднесення матеріально порівнянних висловлювань.

Основні різновиди логічного зв'язку простих висловлювань у рамках складних суджень. Кон'юнкція як вимога одночасної істинності висловлювань. Диз'юнкція як заборона одночасної хибності суджень-складових. Сильний (строгий) та слабкий (нестрогий) різновиди диз'юнктивного зв'язку. Імплікація як вираження умовного зв'язку (зв'язку між достатньою та необхідною умовою). Еквіваленція (тотожність) як двосторонній (симетричний) умовний зв'язок.

Принципи формалізації складних суджень. Методика алгоритмічного встановлення валентності складного судження за допомогою семантичних таблиць (таблиць істинності).

Поділ суджень за модальністю. Логічна та фактична (онтологічна) модальності. Основні категорії алетичної модальності: необхідність, можливість, випадковість. Деонтична модальність та її категорії (зобов'язування, заборона, дозвіл). Поняття епістемічної, аксіологічної, часової та інших модальностей. Урахування модальності суджень у правоохоронній діяльності. Деонтична характеристика норм права.

Логічне тлумачення норми права та його значення для кваліфікації кримінальних правопорушень. Інші логічні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень.

Тема 4. Закони логіки висловлювань. Співвідношення логічних та юридичних законів

Поняття закону в логіці та юриспруденції: спільне та специфічне. Закон як необхідний і загальний (для певної предметної області) зв'язок. Закони буття і закони мислення. Відображення у законах формальної логіки відносної стійкості, якісної незмінності явищ реального світу, їх еквівалентності між собою у певному плані. Співвідношення логічної та юридичної необхідності.

Формально-логічний закон як тотожно-істинна формула. Принципи диференціації основних та неосновних (похідних) законів логіки.

Основні формально-логічні закони. Пропозиційна логіка (логіка висловлювань): її предмет та принципи побудови. Закони, які визначають аксіоматичний базис логіки висловлювань.

Закон тотожності. Принципи визначеності та послідовності мислення і їх вираження у законі тотожності. Умови дотримання закону тотожності та можливі помилки, пов'язані з їх порушенням. Вимога логічної визначеності та проблеми ідентифікації й групової належності у криміналістиці.

Межі застосування закону тотожності. Парадокси й алогізми, зумовлені позапредметним дотриманням закону тотожності.

Закон виключеного третього. Суть принципу несуперечності й особливості його реалізації в юридичній теорії та практиці. Відношення суперечності між висловлюваннями та його вираження у законі виключеного третього. Уточнення принципів визначеності та послідовності в законі виключеного третього. Закон виключеного третього та бівалентна семантика традиційної логіки: сфера застосування та причини обмеженості. Альтернативні логічні системи, що компенсують дефіцит бівалентної семантики.

Діалектика і формальна суперечливість. Онтологічні та формально-логічні суперечності. Проблема співвідношення онтологічних суперечностей та їх відображення в мисленні; принципи вирішення цієї проблеми у сучасній параконсистентній логіці.

Закон несуперечності. Різновиди відношення несумісності та їх вираження у законі несуперечності. Проблема сумісності юридичних норм. Використання закону несуперечності при побудові логічних «детекторів брехні».

Відображення законів виключеного третього та несуперечності у вимогах кримінального та кримінально-процесуального законодавства. Визначеність, послідовність та несуперечність правотворчої та право застосовної діяльності як фактор правосуддя.

Закон достатньої підстави. Принцип обґрунтованості та його вираження у законі достатньої підстави. Закон достатньої підстави та його формальна репрезентація в пропозиційній логіці.

Доказовість як вимога законності: відображення даної вимоги в юридичних нормах.

Дотримання законів логіки – необхідна умова ефективності професійної діяльності працівника правоохоронних органів.

Тема 5. Умовивід як форма мислення. Система натурального виводу логіки висловлювань та її застосування у практиці розслідування кримінальних правопорушень

Умовивід як форма мислення. Структура умовиводу. Поняття логічного виводу та логічного слідування.

Демонстративні та недемонстративні умовиводи: принципи розрізнення та логічні характеристики. Демонстративність умовиводу як логічна підстава судового вироку. Дедукція та редукція. Повна і неповна індукція як види редуктивних умовиводів. Застосування дедуктивного та індуктивного методів у розслідуванні кримінальних правопорушень. Аналогія як комбінований (індуктивно-дедуктивний) вивід. Строга і нестрога аналогія у попередньому розслідуванні та при проведенні криміналістичної експертизи.

Дедуктивні умовиводи. Істинність засновків та формальна правильність міркування – гарантії істинності висновку дедуктивного виводу. Принципи формалізації дедуктивного виводу.

Виводи, що ґрунтуються на суб'єктно-предикатній структурі суджень. Безпосередні умовиводи з категоричних суджень: перетворення, обернення, протиставлення предикату, виводи за «логічним квадратом».

Простий категоричний силогізм. Склад силогізму. Фігури та модуси силогізму. Правильні (демонстративні) модуси. Відбір правильних модусів за допомогою колових схем. Принципи демонстративного виводу з двох простих суджень через визначення фігури та модусу силогізму.

Скорочений силогізм (ентимема); відновлення силогізму з ентимеми. Складні силогізми (полісилогізми) та складноскорочені силогізми (сорити та епіхейреми).

Виводи, що ґрунтуються на логічних зв'язках між судженнями. Основні різновиди виводів зі складних суджень та їх правильні (демонстративні) модуси.

Система натурального виводу логіки висловлювань (СНВ ЛВ). Повнота і несуперечливість СНВ. Мова логіки висловлювань: алфавіт, визначення припустимих виразів, семантика логічних сполучників. Правила виводу. Правила рівносильної заміни. Рівносильності, що задають способи визначення істиннісного значення формул.

Принципи побудови логічного виводу в СНВ (прямого та опосередкованого припущеннями). Можливості використання натурального числення висловлювань при розслідуванні кримінальних правопорушень.

Умовивід та логічне слідування. Способи встановлення логічного слідування між наявними підставами та передбачуваним висновком. Кон'юнктивна нормальна форма (КНФ) як засіб встановлення логічного слідування. Огляд простих (найсильніших) наслідків шляхом приведення вихідних засновків до скороченої КНФ.

Логічний аналіз операцій мислення – умова його алгоритмізації і передачі цих операцій комп'ютеру. Загальна характеристика правової кібернетики та її застосування в практичній діяльності правоохоронних органів.

Тема 6. Логічні основи теорії аргументації

Поняття про аргументацію. Дослідження процесу аргументації в теорії аргументації. Характерні риси аргументації. Види аргументації: емпірична та теоретична, дедуктивна та недедуктивна (правдоподібна), доказова та недоказова. Суперечка, її види, прийоми ведення.

Логічна та юридична аргументація. Співвідношення логічних та гендерно-психологічних аспектів аргументації.

Поняття доведення. Логічний сенс операції доведення. Особливості поняття доказування у кримінальній (цивільній) справі як нормативно регульованої діяльності. Структура логічного доведення: теза, аргументи (підстави), демонстрація. Основні різновиди доведення: пряме та непряме. Способи встановлення демонстративності безпосереднього слідування тези з наявних аргументів.

Непряме апагогічне (методом від протилежного) та непряме розділове (методом послідовного виключення) доведення; їх використання при обґрунтуванні слідчих версій.

Співвідношення теоретичних та емпіричних методів обґрунтування у процесі розслідування судової справи. Загальна характеристика комбінованого багатоступінчастого доказування.

Поняття спростування. Захист і спростування в логіці та юриспруденції; спільне і специфіка. Безпосередня та опосередкована критика тези. Встановлення хибності тези шляхом прямого та непрямого спростування.

Критика аргументів і виявлення логічної неспроможності демонстрації.

Правила доказового міркування. Правила по відношенню до тези й антитези (правила визначеності, несуперечливості та незмінності тези). Логічні помилки, пов'язані з порушеннями даних правил.

Логічні правила та помилки, що відносяться до аргументів. Вимоги істинності, несуперечливості, достатності аргументів та автономності їх обґрунтування щодо тези, яка доводиться.

Основне правило демонстрації. Типові помилки, які призводять до недемонстративності аргументації.

Паралогізми і софізми. Логічні методи виявлення та усунення помилок та хитрощів у доведенні та спростуванні.

Логічні парадокси: причини виникнення і способи уникнення парадоксальності аргументації.

Місце логічної теорії аргументації в теорії доказів у кримінальному (цивільному) процесі.

Тема 7. Логіка побудови та перевірки версій

Гіпотеза і версія. Логічні характеристики гіпотетичного способу міркування. Роль гіпотез у науковому пізнанні. Версія як вид гіпотези. Версування як процес побудови і перевірки версій та його роль у розслідуванні кримінальних правопорушень. Особливості слідчих версій порівняно з науковими гіпотезами. Версія як система припущень про елементи можливої картини кримінального правопорушення. Структура версії. Критерії

прийнятності версій. Оптимальні умови відхилення версій. Взаємний зв'язок істинності версії та її цінності з точки зору розслідування злочинного діяння.

Основні етапи процесу версування: формування інформаційного базису, його аналіз та виведення версії, перевірка версії.

Логічні характеристики інформаційного базису. Необхідність урахування принципів та законів логіки при побудові інформаційного базису.

Логічний механізм побудови версії. Застосування логічних методів у процесі формування версії.

Дедуктивні методи версування. Отримання огляду гіпотез (підстав) методом приведення до диз'юнктивної нормальної форми (ДНФ). Побудова альтернативних (таких, що не перетинаються) версій за допомогою досконалої диз'юнктивної нормальної форми (ДДНФ). Способи оцінки ступенів переважності версій. Приведення наявних даних до ДДНФ з використанням альбому типових версій. Значення ДДНФ для систематизації версування та алгоритмічного відсічення суперечливих версій.

Добудова версій на основі теореми дедукції. Надання переваги гіпотезам на підставі їх субординації та закону поглинання.

Індуктивні методи встановлення причинних зв'язків. Часова залежність та причинно-наслідкова залежність явищ. Характеристика причини як філософської категорії. Неоднозначність логічної залежності між причиною та наслідком. Методи встановлення причинного зв'язку: метод подібності, метод відмінності, об'єднаний метод подібності та відмінності, метод супутніх змін, метод залишків; їх можливі комбінації, здійснювані з метою підвищення надійності виводу.

Можливі застосування індуктивних методів для створення альбому типових версій та інтенсифікації версування при розслідуванні кримінальних правопорушень. Роль індуктивних методів у плануванні слідчого експерименту. Фактори підвищення ступеню правдоподібності версій, що виводяться за допомогою індуктивних методів.

Логічні засоби дослідження версій. Основні логічні процедури верифікації та фальсифікації версій. Поняття верифікації та фальсифікації висловлювань. Логічна спільність та особливості аргументації наукових гіпотез та юридичного доказування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи.

Поточне оцінювання студента університету з навчальної дисципліни «Загальні навчальні правничі компетентності» на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських занять проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;
- арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань;
- логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;
- самостійність виконання роботи;
- грамотність подачі матеріалу;
- використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;
- оформлення роботи.

Студенти повинні мати позитивні оцінки не менше, ніж за 40% проведених семінарських, практичних чи лабораторних занять.

Критеріями оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену (заліку), завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого

використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Усі студенти зобов'язані до екзамену(заліку) відпрацювати всі пропущені семінарські, практичні чи лабораторні заняття.

Підсумковий контроль проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ЄКТС. Питання, що виносяться на екзамен у вигляді тестів охоплюють програму дисципліни і передбачають визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Тривалість екзамену 20 хв, впродовж яких студенти мають дати відповідь на 30 питань: 20 – I рівня; 7 – II і 3 – III.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами тестування, дорівнює або перевищує 60.

Шкала оцінювання знань студентів: національна та ECTS

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
68-75 бали	3 «задовільно»	D
60-67 бали	3 «достатньо»	E
35-59 бали	2 «незадовільно»	F
1-34 бали	2 «неприйнятно»	FX

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засвоєння матеріалу та оволодіння навичками здійснюється слухачами під час лекцій, на семінарських заняттях у ході проблемних дискусій, робота в малих групах, мозкові атаки, презентації, метод проектної роботи, та самостійної роботи над ситуаційними вправами, а також у процесі безпосереднього ознайомлення з роботою установ та організацій.

Під час освітнього процесу використовуються такі методи навчання: словесні, наочні, практичні, інноваційні.

Діагностика (моніторинг і перевірка) результатів навчання здійснюється шляхом виконання студентами:

- 1) тестових завдань;
- 2) написання індивідуальних завдань;
- 3) усного опитування;
- 4) підсумкового екзамену в тестовій формі.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Спрямована на виконання поставленої мети та завдань. Вона ґрунтується на принципах взаємоповаги, доброзичливості, академічній доброчесності, відповідальності, комунікації для формування фахових компетентностей та духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-

методологічної парадигми, здійснення філософського осмислення актуальних проблем сучасності, усвідомлення свого місця і ролі у суспільстві, визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питання, хто є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати різні перешкоди до майбутнього.

Відвідування занять. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекції і семінарські заняття курсу. Відпрацювання пропущених занять проводиться за графіком консультацій викладача, який затверджується на засіданні кафедри та доводиться до відома студентів. Відпрацювання пропущених занять відбувається шляхом самостійного опанування студентами навчального матеріалу з наступною перевіркою отриманих знань у письмовій чи усній формі. Після відпрацювання студентами пропущених занять викладач виставляє відповідну оцінку в навчальний журнал.

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання.

Академічна доброчесність. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

- позбавлення академічної стипендії;

- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти з урахуванням вимог цього Закону та спеціальних законів.

Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники:

1. Бесхлебный Е. И. Логика для юристов. Учебник. – М: Юстиция, 2019. – 248 с.
2. Гетманова А.Д. Логика. – М., 2007. – 337 с.

3. Гетманова А.Д. Логика. Учебник. – М.: Омега-Л, 2015. – 368 с.
4. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник – Київ: Знання, – 2011. 262с.
5. Ивин А.А. Логика. – М., 2009. – 320 с.
6. Ивлев Ю.В. Логика для юристов: Учебник. - 5-е изд. - М.: Проспект, 2019. - 272 с.
7. Карамішева Н.В. Логіка. Підручник для студентів-правників. - Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 2000. - 193 с.
8. Кириллов В.И., Старченко А.А. Логика. - М.: «Юрист», 2009. - 256 с.
9. Конверський А. Є. Логіка: підручн. для студ. юрид. фак-тів ВНЗ // МОН України, Київ. нац. ун-т - Київ: ЦУЛ, - 2012р. 335с.
10. Конверський А. Є. Традиційна логіка. Підручн. для студ. Навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей . - К.: Центр учбової літератури, 2019. - 452 с.
11. Логіка: підручник для студ. ВНЗ // МОН України. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого; В.Д.Титов, ред, С.Д.Цалін, О.П.Невельська-Гордєєва та ін. - Харків: Право, - 2008р. 207 с.
12. Светлов В.А. Современная логика. – Санкт-Петербург: «Питер», 2006. - 400 с.
13. Титов В.Д., Цалін С.Д., Невельська-Гордєєва та ін.; За заг. ред.. проф. Титова В.Д. Логіка. – Х.: Право, 2005. - 208 с.
14. Тофтул М.Г. Логіка: підруч. // МОН України - Київ: Академія, - 2008р. 398с.
15. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 400 с.
16. Челпанов Г.И. Учебник логики. – М.: Ленанд, 2015. – 264 с.

Навчальні посібники:

17. Арутюнов В. Х., Кирик Д. П., Мішин В. М. Логіка : Навч. посібник для економістів. - Вид. 5-е, допов. і перероб. - К. : КНЕУ, 2012. - 144 с.
18. Вандишев В.М. Логіка. Основні поняття і принципи: навчальний посібник. - К: Кондор - Видавництво, 2016. - 300 с.
19. Вступ до сучасної юридичної логіки / Титов В.Д. та ін. - Харків: „Ксилон”, 2001. - 198 с.
20. Гвоздик О.І Логіка доказування в юрисдикційному процесі: навч. посіб. /О.І. Гвоздик, В.В. Кошинець - К.: Національна академія прокуратури України, 2016. - 130 с.
21. Гнатюк Я.С. Некласична логіка: Навч. посіб.: Курс лекцій із практикумом // МОН України., Держ. ВНЗ "Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника". - Івано-Франківськ: Симфонія форте, - 2014р. 191с.
22. Жоль К.К. Логика для юристов. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. - 287 с.
23. Ивин А.А. Логика для юристов. - М.: «Гардарики», 2008. - 288 с.
24. Ивин А.А. Логика и теория аргументации: элементарный курс. – М., 2007.
25. Ивлев Ю.В. Логика для юристов. Учебник. – М.: «Проспект», 2015. – 272 с.
26. Карамішева Н.В. Логіка (Теоретична і прикладна) навчальний посібник. - К: Знання, 2011. - 455 с.

27. Логіка для правознавців : навч. посіб. / [О. О. Бандура, О. І. Гвоздік, В. М. Кравець, Р.В. Михайленко та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – 144 с.
28. Логика для юристов : учебник / Е.А. Кротков. - Москва : ИНФРА-М, 2019. - 210 с.
29. Логика: Хрестоматия / Автор-составитель С.Д.Цалин. - Х.: Факт, 2006. - 864 с.
30. Малахов В.П. Логика для юристов. - М.: „Академический проект”, 2002. - 432 с.
31. Мозгова Н.Г. Логіка: навч. посіб.для студ. ВНЗ // МОН України - Київ: Каравела, - 2011. - 247с.
32. Михалкин Р.В. Основы логики. Учебник и практикум. – М.: Юрайт, - 2015. – 366 с.
33. Струве Г.Е. Элементарная логика. Учебник. М.: Либроком, 2015. – 168 с.
34. Павлов В.І. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 408 с.
35. Цимбалюк В.І., Циганчук Л.А. Логіка для юристів. Навч. посібник - Львів: Новий світ – 2000, 2017. – 214 с.
36. Щербина О. Ю. Логіка для юристів : курс лекцій / О. Ю. Щербина. – вид. 2-ге, допов. і перероб. – К. : Юридична думка, 2009. – 264 с.
37. Щербина О. Ю. Логіка та юридична аргументація : [монографія] / О. Ю. Щербина. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. – 303 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>
5. Російська державна бібліотека <http://www.rsl.ru/>
6. Сайт “Бібліотека юриста” <http://www.lawbook.by.ru/>
7. Українська правнича фундація <http://www.ulf.com.ua/>